

Enerji Okuryazarlık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Enerji Okuryazarlık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20954>

Özet

Enerji Okuryazarlık Ölçeği, bireylerin enerji kaynakları, tüketim alışkanlıkları ve çevresel etkileri hakkındaki bilgi düzeylerini, tutumları ve davranışsal eylemlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçek, Güven, Yakar ve Sülün (2019) tarafından orijinal İngilizce formundan Türkçe kültürüne uyarlama çalışması yapılarak kazandırılmıştır. Ölçeğin temel amacı, Türkiye'de enerji okuryazarlığı düzeyini bilimsel olarak saptamak ve böylece enerji politikaları ile eğitim stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Çalışma, ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlilik özelliklerini detaylı bir şekilde incelemiştir.

Enerji okuryazarlığı, sadece enerjiye dair bilgi sahibi olmayı değil, aynı zamanda bu bilgiyi sürdürülebilir enerji kullanımı ve koruma pratiklerine dönüştürme yeteneğini de kapsayan çok boyutlu bir yapıdır. Bu uyarlama çalışması, eğitim bilimleri ve çevre psikolojisi alanlarında önemli bir boşluğu doldurarak araştırmacılara sağlam bir ölçüm aracı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Enerji okuryazarlığı, enerji, enerji tüketimi, çevre eğitimi, ölçek uyarlama, psikometrik özellikler.

Yazarlar

Güven, Gökhan; Yakar, Alper; Sülün, Yusuf.

Amaç

Enerji Okuryazarlık Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin enerji sistemleri hakkındaki bilişsel, duyuşsal ve psikomotor düzeydeki yeterliliklerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle Türkiye'deki eğitim kurumlarında ve kamuoyu bilinçlendirme çalışmalarıyla kullanılmak üzere, uluslararası standartlara uygun, kültürel açıdan geçerli bir ölçüm aracı sağlamayı hedeflemiştir.

Ölçek, kullanıcıların enerji kaynaklarının çeşitliliğini, enerji dönüşüm prensiplerini, enerji verimliliğinin önemini ve enerji kullanımının çevresel sonuçlarını ne ölçüde anladığını belirlemeye odaklanır. Elde edilen veriler, enerji eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmede ve enerji bilincini artırmaya yönelik hedeflenen müdahaleler tasarlamada kritik rol oynamaktadır.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü psikolojik yapı, "Enerji Okuryazarlığı"dır. Bu yapı, genellikle üç ana bileşen altında incelenir:

Bilişsel Boyut (Bilgi): Enerji kaynakları, enerji politikaları, enerji dönüşümü ve verimlilik teknolojileri hakkındaki nesnel bilgi düzeyini içerir.

Duyusal Boyut (Tutum): Enerji tasarrufuna, yenilenebilir enerjiye ve sürdürülebilir uygulamalara yönelik kişisel inançları, değerleri ve motivasyonları kapsar.

Davranışsal Boyut (Uygulama): Günlük yaşamda enerji tasarrufu sağlayan eylemleri gerçekleştirme eğilimini ve pratik enerji koruma davranışları ifade eder.

Bu çok boyutlu yapı, bireyin sadece ne bildiğini değil, aynı zamanda bu bilgiyi nasıl hissettiğini ve davranışları nasıl yansıttığını da ölçerek, enerji okuryazarlığının bütüncül bir resmini sunar.

Geçerlik

Güven, Yakar ve Sülün (2019) tarafından yürütülen uyarılma çalışmasında, ölçeğin Türkçe formunun geçerliği çeşitli yöntemlerle test edilmiştir. Geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten enerji okuryazarlığın ölçtüğünü kanıtlamayı amaçlamıştır.

Kapsam Geçerliliği: Orijinal ölçeğin maddelerinin enerji okuryazarlığının tüm boyutları temsil edip etmediği, dil ve kültür uzmanları tarafından değerlendirilmiş ve gerekli kültürel adaptasyonlar yapılmıştır.

Yapı Geçerliliği: Ölçeğin teorik yapısını doğrulamak amacıyla Faktör Analizi (muhtemelen Doğrulayıcı Faktör Analizi - DFA) kullanılmıştır. DFA sonuçları, ölçeğin orijinal yapısının Türkçe örneklemede de korunduğunu ve iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir (Çalışmanın detayları için referansa bakınız).

Bu geçerlik bulguları, Enerji Okuryazarlık Ölçeği'nin Türkçe formunun, kültürel farklılıklara rağmen enerji okuryazarlığı yapısını başarıyla bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, yani ölçümlerinin tutarlılığı ve kararlılığı, uyarılma çalışmasında psikometrik olarak incelenmiştir.

İç Tutarlılık Güvenirliliği: Ölçeğin maddelerinin birbirleriyle ne kadar tutarlı olduğunu belirlemek için Cronbach Alfa (α) katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek Cronbach Alfa değerleri (genellikle .70 ve üzeri) ölçeğin iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yapıyı, yani enerji okuryazarlığı ölçmeye hizmet ettiğini desteklemiştir.

Test-Tekrar Test Güvenirliliği: Ölçeğin zaman içinde kararlılığını test etmek amacıyla, aynı örneklem grubuna farklı zamanlarda uygulanan testler arasındaki korelasyon incelenmiş olabilir. Bu korelasyonun yüksek olması, ölçeğin ölçtüğü özelliğin kararlı olduğunu ve ölçüm hatalarının

düşük olduğunu gösterir.

Bu güvenirlilik analizleri, Enerji Okuryazarlık Ölçeği'nin Türkçe formunun bilimsel araştırmalarda kullanılmak üzere sağlam ve tutarlı bir araç olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Uyarlama sürecinin kritik bir adımı olan faktör analizi, ölçeğin çok boyutlu yapısını doğrulamak için kullanılmaktadır. Orijinal ölçek yapısının Türk kültürüne uygunluğunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır.

DFA, veri setinin, ölçeğin geliştiricileri tarafından öne sürülen teorik faktör yapısıyla ne ölçüde uyumlu olduğunu incelemiştir. Analiz sonuçları, ölçeğin faktör yüklerinin yüksek olduğunu ve ölçüm modelinin kabul edilebilir veya iyi uyum indekslerine (örneğin, CFI, TLI, RMSEA) sahip olduğunu göstermiştir. Bu durum, ölçeğin Türkçe formunun, orijinal formdaki bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutları başarıyla ayrıştırdığını ve yapısal geçerliliğinin sağlandığını kanıtlamaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal form İngilizcedir)

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri, öğretmenler veya genel yetişkin popülasyon (Uyarlama çalışması muhtemelen pedagojik veya genel popülasyon üzerinde yapılmıştır).

Yaş Grubu: 18+ (Yetişkin/Genç Yetişkin)

Popülasyon Detayları: Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan ve eğitim seviyesi belirli bir düzeye ulaşmış bireyler.

Test Metodolojisi: Enerji okuryazarlığı düzeyini ölçmek için Likert tipi derecelendirme kullanılır. Katılımcılar, enerji ile ilgili ifadelere ne ölçüde katıldıklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Enerji Okuryazarlık Ölçeği, sürdürülebilirlik, enerji verimliliği, çevre bilinci, geçerlilik, güvenirlilik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gökhan Güven

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Veri Kaynağında Belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: gokhanguven@mu.edu.tr

Yazın Adresi: Muhtemelen Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019 (Uyarlama Çalışması Yayın Yılı).

İzinler ve Kullanım: Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı genellikle yazarlardan izin alınması gerektirebilir. Ticari kullanım için sorumlu yazar Gökhan Güven ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir.

Ücret: Akademik araştırmalarda kullanım ücreti hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır, ancak yazarlar genellikle akademik kullanıma izin vermektedir.

Orijinal PDF belgesi, uyarlama çalışmasının detaylarını içermektedir. Belgeye buradan ulaşılabilir: [enerji-okuryazarlik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Güven, G., Yakar, A. & Sülün, Y. (2019). Adaptation of the Energy Literacy Scale into Turkish: A validity and reliability study. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 48(1), 821-877. doi: 10.14812/cufej.489058

Enerji Okuryazarlık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Bu nedenle, maddelerin tam listesi için yukarıda belirtilen referans makaleye başvurulması gerekmektedir.

Enerji Okuryazarlık Ölçeği maddeleri, genellikle çoktan seçmeli bilgi soruları ve Likert tipi tutum/davranış ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin tam içeriği ve derecelendirme formatı (örneğin, 5'li Likert), 2019 yılında yayınlanan akademik makalede detaylı olarak sunulmuştur.